

▲ © Getty Images/Stockphoto

Miljoenenboete voor frauderende ambtenaar van gemeente Den Haag

11 november 2021, 13:21 • 2 minuten leestijd

Opnieuw ambtenaar van gemeente Doetinchem ontslagen na fraude: 10.000 euro verduisterd

Ambtenaar na 15 jaar graaien in gemeentepot ontslagen

Vrijdag 8 juli, 21:27

Fraude, fouten en 'structurele problemen' bij
uitgifte van Nederlandse paspoorten

Racefietsen brengen smeergeld aan licht

Rotterdamse ambtenaren lieten zich behangen met Rolexen

Ambtenaar Tiel fraudeert voor tonnen

De fraude door een ambtenaar van de gemeente Tiel loopt in de tonnen. Dat maakte de gemeente donderdag bekend. De gemeente ontdekte de fraude begin augustus en deed bij de politie aangifte tegen de ambtenaar van de afdeling Werk Inkomen en Zorg.

Ambtenaar uit Culemborg
aangehouden op verdenking van
oplichting, omkoping en witwassen

Frauderisico-analyse en M&O beleid 2023

Advies: MT 17607

College 17608

1. Inleiding

1.1 Algemeen

Afgelopen jaren zijn diverse gemeenten negatief in het nieuws geweest, doordat ambtenaren vonden dat ze zichzelf moesten verrijken met overheids gelden. Het beginblad geeft hier een aantal voorbeelden van, maar is niet onuitputtelijk. De genoemde gevallen betreffen veelal eigen medewerkers, er zijn echter ook gevallen bekend waarin burgers proberen misbruik te maken van overheids gelden, denk aan het onterecht aanvragen van subsidies of uitkeringen.

Ter voorkoming van dit soort gevallen wil de gemeente Staphorst één gemeentebrede nota misbruik&oneigenlijk gebruik opstellen, in combinatie met een frauderisico analyse. Dit document zal dan ook inzicht bieden in de beheersmaatregelen die de gemeente genomen heeft ter bestrijding van fraude en misbruik & oneigenlijk gebruik. Daarnaast biedt het een kader voor controle en mogelijke sancties, benoemt het de risicogebieden en geeft aan hoe M&O beleid in de bedrijfsvoering kan worden vorm gegeven door middel van het treffen van maatregelen.

Deze nota is geen statisch document en zal regelmatig aangepast worden. Denk aan signalen uit de organisatie, nieuwe wetgeving, nieuwe digitale mogelijkheden ter bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik, maar ook criminelen weten steeds beter de weg in gemeenteland (denk aan cybercriminaliteit) en als gemeente moeten we alert blijven op deze signalen en waar mogelijk beheersmaatregelen treffen, verbeteren ter voorkoming ervan.

1.2 Rechtmatigheidsverantwoording in relatie tot M&O

Het begrip misbruik&oneigenlijk gebruik is 1 van de 3 begrippen van de rechtmatigheidscontrole, zoals die nu nog uitgevoerd wordt door de accountant, echter met ingang van boekjaar 2023 zal de gemeente zelf (College) een uitspraak moeten doen in hoeverre de gemeente over interne procedures beschikt die opzettelijk misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeenschapsgelden zoveel mogelijk ondervangen. Nu is dit nog versnipperd in diverse documenten (denk aan interne controleplannen met bijbehorende risicoanalyse).

Hiermee wordt tevens uitvoering gegeven aan de kadernota rechtmatigheid 2023. De commissie BBV adviseert namelijk een overkoepelend beleidsstuk M&O te maken. Deze bevat naast de filosofie, algemene uitgangspunten en risicoanalyse ook maatregelen ter voorkoming en afdoening.

Wanneer het College concludeert dat het M&O beleid (op onderdelen) niet actueel is en/of dat er geen M&O beleid bestaat of niet is nageleefd, dan vermeldt het College dit m.i.v. het boekjaar 2023 in de paragraaf bedrijfsvoering. Daadwerkelijke afwijkingen voor zover deze niet het getrouwheidsaspect raken, worden betrokken bij het opstellen van rechtmatigheidsverantwoording.

Uitvoering van het Fraude en M&O beleid is vastgelegd in de financiële verordening van de gemeente Staphorst:

- Artikel 13 lid 2: Burgemeester en wethouders zorgen voor en leggen vast de regels voor het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke regelingen en eigendommen.
- Artikel 29 lid h: Het College draagt zorg voor: het beleid en de interne regels voor het voorkomen van fraude van gemeentelijke regelingen en eigendommen, opdat aan de eisen van rechtmatigheid, controle en verantwoording wordt voldaan.

Een overkoepelend document is dan een belangrijk hulpmiddel hiervoor en om een uitspraak te kunnen doen in hoeverre het beleid bestaat en is nageleefd. Uitwerking ervan vindt vervolgens plaats in specifieke regelingen, verordeningen en processen. Er zal een indeling gemaakt worden in de verschillende risicogebieden, denk aan belastingen, subsidies, verstrekking uitkeringen, burgerzaken.

2. Begrippen

2.1 Begrippen

De commissie BBV heeft in de Kadernota Rechtmatigheid de volgende definities van misbruik en oneigenlijk gebruik opgenomen.

Onder misbruik wordt verstaan:

Het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte overheidssubsidies of -uitkeringen te verkrijgen of niet dan wel een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen. Misbruik van overheidsgelden wordt geregeld aangeduid met het plegen van fraude om zich onrechtmatig overheidsgelden toe te eigenen. Misbruik van overheidsregelingen moet echter wel duidelijk worden onderscheiden van fraude waarbij één of meerdere medewerkers van de organisatie betrokken zijn. Bij het bestrijden van misbruik passen beheersmaatregelen zoals misbruikpreventie, handhaving, misbruik en fraudeopsporing en sancties.

Onder oneigenlijk gebruik wordt verstaan:

Het door het aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen, verkrijgen van overheidsbijdragen of het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid, in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan. De beheersmaatregelen die daarbij passen zijn: handhaving, voorlichting, analyse toepassen en actualisering wet- en regelgeving.

Misbruik is onrechtmatig, oneigenlijk gebruik niet. Wanneer sprake is van misbruik van overheidsgelden moeten deze gelden door de gemeente worden teruggevorderd. Als in de jaarrekening van de gemeente geen terugvordering is verantwoord, is sprake van een getrouw beeld fout die niet wordt opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording, omdat er dan ook sprake is van een getrouw beeld fout in de jaarrekening. Wanneer misbruik van overheidsgelden is geconstateerd en een terugvordering (met eventueel een boete) is opgelegd blijft staan dat misbruik van overheidsgelden heeft plaatsgevonden. Indien de omvang van dit misbruik samen met andere financiële rechtmatigheidsfouten bij de gemeente de verantwoordingsgrens heeft overschreden - moet dit misbruik van overheidsgelden worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

Onder Fraude wordt verstaan:

Fraude - een opzettelijke handeling door een of meer leden van het management, met governance belaste personen, werknemers of derden, waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding teneinde een onrechtmatig of onwettig voordeel te verkrijgen.

Bij fraude is er sprake van doelbewust en heimelijk handelen om een niet toegestaan voordeel te verkrijgen. Om het risico op fraude te minimaliseren, moeten in de eerste plaats de risico's en mogelijke gevolgen in kaart worden gebracht. De te treffen maatregelen zijn vervolgens altijd gericht op het beperken van de gelegenheid en het zo snel mogelijk signaleren van de overtreding.

Fraudedriehoek

Fraude kan plaatsvinden met geld, goederen, tijd en informatie. De schade voor de gemeente kan aanzienlijk zijn en is lang niet altijd in geld uit te drukken, bijvoorbeeld als het gaat om reputatieschade. Uit onderzoek blijkt dat er drie factoren zijn die een belangrijke rol spelen bij het ontstaan van fraude. Dit zijn de 3 elementen uit de 'fraudedriehoek'.

1. Gelegenheid: de fraudeur moet in de gelegenheid zijn om fraude te plegen, bijvoorbeeld vanwege hun positie/functie. Ze hebben veel kennis van procedures, de organisatie en de aanwezige controle.
2. Druk: fraudeur voelt een bepaalde druk om fraude te plegen, zoals geldnood, verslaving, echtscheiding, maar ook prestige.
3. Rationalisatie: de fraudeur vindt altijd een rechtvaardiging voor zijn/haar daad. Bijvoorbeeld: "Ik werk er hard genoeg voor" of "Het bedrijf maakt toch genoeg winst" of "Ik heb het risico meerdere keren aangekaart, maar ze doen er niks aan. Goed voorbeeldgedrag van leiding en bestuur is essentieel, waardoor geen voedingsbodem ontstaat voor rationalisme.

Om hun fraude te verhullen, gaan fraudeurs meestal volgens een zorgvuldig bedacht en gecompliceerd plan te werk. De (maatwerk) maatregelen die organisaties kunnen treffen om fraude te voorkomen zijn altijd gericht op het beperken van de gelegenheid en het verbeteren van de tijdigheid van ontdekking. Bovendien heeft iedere fraudebeperkende maatregel een relatie met een of meer elementen uit de fraudedriehoek.

Echter er is en blijft hier sprake van menselijk handelen, de kans blijft altijd aanwezig dat er fraude en/of misbruik wordt gemaakt. Maar door het onderkennen van mogelijke frauderisico's en misbruik en oneigenlijk gebruik van wetgeving/ interne regelgeving en dit bespreekbaar te maken binnen alle geledingen in de organisatie, wordt de kans wel gereduceerd.

2.2 Verschil Fraude/M&O

Misbruik en oneigenlijk gebruik spelen vooral een rol bij die activiteiten waarbij de informatie van derden (belanghebbenden) van groot belang is voor het verlenen en/of vaststellen van uitkeringen, subsidies, heffingen, belastingen en vergunningen, oftewel "inwoner, instelling of organisatie". Bij fraude is veelal sprake van "eigen medewerkers".

3. Doelstelling, uitgangspunten, uitvoering en verantwoording

3.1 Doelstelling:

Het doel van het M&O-beleid is tweeledig. In eerste instantie is het doel fraude en misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke regelingen te voorkomen (preventief beleid). In tweede instantie ligt de focus op het achteraf controleren en zo nodig het bijstellen van beleidskaders en het repareren of zelfs bestraffen van misbruik en oneigenlijk gebruik (repressief beleid). Hierbij is van belang om vast te stellen dat in de bedrijfsvoering effectieve maatregelen zijn getroffen om fraude en misbruik te voorkomen, dan wel tijdig op te sporen, en daarnaast dat de wet- en regelgeving duidelijk en te handhaven is.

3.1.1 Preventieve maatregelen

Preventieve maatregelen zijn maatregelen die liggen vóór het moment van beschikken, betalen of ontvangen van een voorziening, vergunning of uitkering. Preventieve maatregelen betreffen regelgeving, voorlichting en controle vooraf. Zij zijn gericht op het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik van regelingen.

3.1.1.1 Regelgeving

Heldere en eenduidige regelgeving beperkt de ruimte voor misbruik en oneigenlijk gebruik. Onder regelgeving wordt verstaan: verordeningen, beleidsregels, nadere regels en richtlijnen van de gemeente. Adequate en handhaafbare regelgeving is een belangrijke beheersmaatregel in het kader van M&O beleid en voldoet in dat verband aan de volgende eisen:

- eenvoud, inzichtelijkheid en begrijpelijkheid;
- er gelden eenduidige definities;
- het doel en de doelgroep van de regeling is nauwkeurig bepaald;
- rechten, plichten en voorwaarden zijn opgenomen;
- er zijn geen overbodige en/of met elkaar strijdige bepalingen;
- de afhankelijkheid van gegevens afkomstig van derden is zoveel mogelijk beperkt;
- mogelijke maatregelen of sancties bij geconstateerd misbruik en oneigenlijk gebruik zijn in de regeling opgenomen;
- ingangsdata en overgangsregels zijn in de regeling opgenomen.

3.1.1.2 Voorlichting

Wet- en regelgeving wordt door middel van voorlichting onder de aandacht gebracht van belanghebbenden (inwoners, bedrijven en instellingen). Er dient informatie te worden verstrekt over het bestaan van een regeling, aard en doel van de regeling, de specifieke doelgroep, geldende voorwaarden en controle- en sanctiebeleid. Voorlichting draagt in preventieve zin bij aan het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik van een regeling, zeker als ook duidelijk wordt gecommuniceerd over mogelijke sancties. Daarnaast werkt actieve voorlichting over het M&O beleid via de website van de gemeente stimulerend op de naleving van regelgeving.

3.1.1.3 Controle vooraf

Controle in de uitvoering is een middel om (de kans op) misbruik of oneigenlijk gebruik te signaleren. Mogelijke M&O gevallen kunnen al in een vroegtijdig stadium worden waargenomen. Controle vooraf van gegevens wordt uitgevoerd tot aan het moment van betaling of beschikkingsverlening en geldt daarmee als preventieve maatregel.

Controle vooraf richt zich op de toetsing van de juistheid en volledigheid van gegevens die door derden zijn verstrekt. De ambtenaar gaat na of door de inwoners, bedrijven of instellingen aan de voorwaarden van bijvoorbeeld een uitkering, subsidie of vergunning wordt voldaan. Door betrokkene(n) aangeleverde gegevens worden indien mogelijk geverifieerd. Uitgangspunt is dat voordat wordt uitbetaald, een andere medewerker controleert of deze werkzaamheden zichtbaar, volledig en juist zijn uitgevoerd (vier-ogen principe).

In beleid wordt bepaald welke controlemethoden worden gebruikt ten aanzien van regelingen.

Controles kunnen variëren van integraal (totale controle), steekproefsgewijs tot incidenteel. Hierbij is van belang de aard en omvang van de doelgroep en hoe misbruikgevoelig een regeling is. Processen waarbij gevoeligheden spelen moeten voldoende maatregelen bevatten om de tijdigheid, juistheid, volledigheid en prestatielevering te toetsen van door belanghebbende(n) verstrekte gegevens.

3.1.2 Repressieve maatregelen

Repressieve maatregelen zijn maatregelen die na het moment van beschikken, betalen of ontvangen worden genomen. Het gaat om controle achteraf waarbij M&O kan worden vastgesteld, en sanctionering/maatregelenbeleid.

3.1.2.1 Controle achteraf

Controle van gegevens achteraf wordt uitgevoerd na het uitkeren/innen van bedragen, dan wel nadat de beschikking is verleend. Daarmee is het een repressieve maatregel. Controles achteraf kunnen (evenals bij controles vooraf) integraal, steekproefsgewijs of incidenteel worden uitgevoerd. Manieren om te controleren kunnen zijn: verzoeken om inlichtingen, inspecties, waarneming, bevestigingen, herberekeningen, cijferanalyses en het opnieuw uitvoeren van controles. Interne controles worden periodiek uitgevoerd om te beoordelen of conform de interne procedures is gewerkt en of transacties getrouw en rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de uitvoering van de Verbijzonderde Interne Controles (VIC) is expliciet aandacht voor M&O. Vastlegging van de controleresultaten is verplicht. De resultaten van de controle kunnen bijvoorbeeld leiden tot aanpassing van het controlebeleid en/of de regelgeving.

3.1.2.2 Sanctionering/maatregelenbeleid

Sancties worden opgelegd als reactie op een vaststelling van misbruik, alleen misbruik, en niet oneigenlijk gebruik, is immers onrechtmatig en moet worden hersteld en/of beboet.

Maatregelenbeleid is vereist om adequaat te reageren op geconstateerd misbruik en/of oneigenlijk gebruik. Maatregelenbeleid moet voldoen aan de beginselen van behoorlijk bestuur. Dit houdt onder andere in dat maatregelen en sancties proportioneel moeten zijn in relatie tot het vergrijp. Uitgangspunt is dat het behaalde voordeel wordt teruggevorderd en er indien nodig een boete wordt opgelegd. Concreet leidt het tot terugvordering van te veel betaalde bedragen, naheffing van ten onrechte gederfde ontvangsten en intrekking van een ten onrechte verstrekte vergunning. In bepaalde gevallen kan ook de ontbinding van een overeenkomst of de intrekking van een erkenning als niet-financiële sancties worden opgelegd. Ingeval van een misdrijf (fraude of diefstal) wordt aangifte gedaan bij de politie.

Van sanctionering gaat een afschrikkeffect uit en draagt om die reden eveneens bij aan het voorkomen en beperken van misbruik van gemeentelijke regelingen.

3.2 Uitgangspunten

De volgende uitgangspunten liggen ten grondslag aan het fraude/ M&O beleid van de gemeente Staphorst:

- De gemeente werkt vanuit een basishouding van vertrouwen in een juiste omgang met gemeentelijke regelingen door inwoners en instellingen/organisaties van Staphorst.
- Maatregelen die worden getroffen ter bevordering van een juist gebruik van gemeentelijke regelingen zijn proportioneel. Dat wil zeggen dat zij in verhouding moeten staan tot de risico's die worden gelopen.
- De betrouwbaarheid van aangeleverde informatie, afgezet tegen het mogelijk optreden van risico's, is bepalend voor de mate van controle en sanctionering.
- Voorkomen is beter dan genezen. De inzet van beleid en maatregelen is primair gericht op preventie van misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke regelingen.
- Van derden ontvangen gegevens worden indien mogelijk gecontroleerd.
- Na constatering van een overtreding wordt de rechtmatige situatie zo snel mogelijk hersteld en zo nodig bestraft (boete).
- De afdelingsmanager waar de betreffende regelingen worden uitgevoerd is verantwoordelijk voor het treffen van M&O beheersmaatregelen. Mandatering hiervan is mogelijk.
- Beheersmaatregelen worden ingezet op basis van een analyse van de risico's en na afweging van de kosten en de baten. Bij een groot risico worden in het proces extra maatregelen en controles ingebouwd.

3.3 Uitvoering en verantwoording

Uitvoering en Verantwoording van het beleidsplan vindt plaats volgens de PDCA-cyclus:

- De Verbijzonderde Interne Controle voert periodiek gesprekken met proceseigenaren die uitvoering geven aan de meest kritische processen in de organisatie, met als doel om de grootste risico's in het proces en de beheersmaatregelen en controles hierop in kaart te brengen. Eventuele risico's rondom fraude en misbruik & oneigenlijk gebruik worden hierin meegenomen.
- Dit vindt plaats door opname van deze risico's in de werkprogramma's per proces en uitvoering van een interne controle op de beheersmaatregelen die worden genoemd.
- Op deze kritische processen worden vervolgens interne controles uitgevoerd, waarbij ook wordt getoetst op beheersingsmaatregelen rond misbruik en oneigenlijk gebruik. De bevindingen worden besproken met de proceseigenaren en de afdelingsmanager, die vervolgens een formele reactie geeft.
- Naast gesprekken met proceseigenaren zal er ook periodiek overleg plaatsvinden door de Verbijzonderde Interne Controle met coördinatoren/managers/bestuur in hoeverre er frauderisico's of misbruik en oneigenlijk gebruik zich hebben voorgedaan, wat de gevolgen zijn geweest, het mogelijk benoemen van nieuwe risico's en hoe we deze gaan beheersen.
- Aanpassing van beleid of nieuwe wetgeving, evenals nieuwe beheersmaatregelen n.a.v. geconstateerde risico's of gesprek met managers/MT-leden zullen leiden tot een aangepast overzicht van risicogebieden en beheersmaatregelen (hoofdstuk 4), opgesteld door de Verbijzonderde Interne Controle. Hiermee wordt niet gewacht tot actualisatie van het M&O beleid en wordt aangeboden aan het MT/College.
- Het bespreekbaar maken en kennisnemen van dit beleid binnen alle geledingen van de organisatie maakt de kans op fraude en M&O gebruik kleiner.
- Het M&O beleid wordt eens in de vier jaar geactualiseerd, op basis van ontwikkelingen in wetgeving en ervaring met de maatregelen en controles.

4. Risicogebieden en Beheersmaatregelen

Frauderisicobeleid en M&O-beleid wordt toegepast bij regelingen waar een risico bestaat op fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik. Afhankelijk van de fraude/misbruikgevoeligheid van een regeling wordt de intensiteit van de inzet van beheersmaatregelen bepaald.

In dit hoofdstuk worden de risicogebieden waarop dit Fraude- en M&O-beleid van toepassing is beschreven. Daarbij wordt de intensiteit van inzet van het Fraude- en M&O-beleid benoemd en onderbouwd.

4.1 Intensiteit

Afhankelijk van de mate van een M&O risico wordt een streng, een gematigd of een basis beleid gevoerd. De hoogte van een risico is afhankelijk van de kans dat het zich voordoet en de (financiële) impact die het heeft.

4.1.1 Streng M&O-beleid

Streng M&O-beleid omvat beheersmaatregelen die verder gaan dan de reguliere maatregelen op het gebied van de administratieve organisatie en interne controle (AO/IC). Specifieke en aanvullende (controle)maatregelen zijn noodzakelijk, zowel in voorwaardenscheppende sfeer als voor wat betreft het houden van een actief toezicht daarop. Voorbeeld hiervan is het verstrekken van een uitkering. Het risico van een onbetrouwbare gegevensverstrekking is groot vanwege de sterke persoonlijke belangen van iemand bij de uitkering. Dit, terwijl de gegevensverstrekking bepalend is voor het vaststellen van het recht op en de hoogte en duur van de inkomenscompensatie.

4.1.2 Gematigd M&O-beleid

Gematigd M&O-beleid houdt in dat waakzaamheid is geboden. Enkele aanvullende maatregelen worden getroffen, zoals een actieve voorlichting en een kritische beoordeling van de onderbouwing en herkomst van door derden aangeleverde gegevens (b.v. verscherpte controles, antecedentenonderzoek). Denk hierbij aan belastinginkomsten: afhankelijk van gegevens kadaster, bevolking, taxateurs. Hier wordt o.a. een onafhankelijk onderzoek uitgevoerd door de Waarderingskamer (is al beheersmaatregel).

4.1.3 Geen specifiek M&O-beleid

Als de regulier AO/IC toereikend is, zijn geen aanvullende maatregelen noodzakelijk en kan incidentele controle op misbruik en oneigenlijk gebruik plaatsvinden.

4.2 Risicogebieden

Er zijn allerlei risicogebieden te benoemen, waar Fraude en M&O gebruik zich kan afspelen. Het risico op misbruik en oneigenlijk gebruik is vooral aanwezig bij regelingen en activiteiten waarbij de informatie van andere partijen dan de gemeente bepalend is voor het verlenen en vaststellen van (de hoogte van) uitkeringen, voorzieningen, subsidies, heffingen, belastingen en vergunningen.

Bij de uitvoering van het M&O-beleid kunnen zich ook binnen de organisatie problemen voordoen die uiteindelijk tot fraude kunnen leiden. Misbruik en oneigenlijk gebruik door medewerkers van de gemeenten kunnen in financiële zin tenminste dezelfde effecten hebben als bijvoorbeeld een bewust onjuist ingediende subsidieaanvraag.

De Risicogebieden zijn ingedeeld in processen. Denk hierbij aan het verstrekken van uitkeringen, subsidieverstrekingen, belastinginkomsten. Per proces wordt gekeken waar zich fraudemogelijkheden of M&O gebruik kan plaatsvinden, vindt er indeling plaats naar streng, gematigd of geen specifiek M&O beleid, en worden de beheersmaatregelen genoemd ter voorkoming van mogelijke fraude of M&O. Genoemde processen komen veelal terug bij de controle door de Verbijzonderde Interne Controle medewerker, waarbij de belangrijkste risico's opgenomen worden in het werkplan voor de interne controle van genoemd proces. Echter ook beheer algemeen (toegankelijkheid ICT), privacy beheer, informatiemanagement, ondermijning en economische ontwikkelingen zijn onderwerpen/processen die aan bod komen en waar mogelijk risico's worden gelopen in dit kader. Dit leidt tot onderstaand overzicht.

Frauderisico/ M&O analyse Gemeente Staphorst September 2022

Proces/Activiteit	Risicodefinitie fraude	Risicodefinitie M&O	Intensiteit (streng, gematigd, geen)	Team	Getroffen beheersmaatregelen
ALGEMEEN			Geen	Gemeentebreed	
Alle processen/ activiteiten					• Er is sprake van een open cultuur, met korte lijnen, waarin alles bespreekbaar is. • Er is een vastgesteld integriteitsbeleid. • Een gedragscode voor medewerkers. • Aanwezigheid van een klokkenluidersregeling. • De ambtseed/ambtsbelofte wordt afgenomen. • Er is beleid ten aanzien van het vervullen van nevenfuncties en nevenwerkzaamheden, waaronder inventarisatie ervan. • (Integriteits)screening personeel bij indiensttreding. • Er zijn vertrouwenspersonen aangewezen.
BESTUUR			Streng	Gemeentebreed	
Besluitvorming	Het risico dat besluitvorming niet onafhankelijk plaatsvindt.				• Afwegingen en motiveringen voor besluiten worden helder vastgelegd in notulen en beslisdocumenten. • Er is zoveel mogelijk inzicht in de nevenfuncties en nevenwerkzaamheden van beslissingsbevoegde functionarissen. • Zie ook algemeen (ambtseed, integriteit enz. enz.)
	Het bewust indienen van declaraties teneinde de volledige fractievergoeding te ontvangen				• Functiescheiding bij controle declaraties: Griffie controleert i.s.m. VIC-er
AANBESTEDINGEN			Streng	Gemeentebreed/ IM, Proces en Control	
Aannemers/ Leveranciersselectie	Het risico dat de selectie van aannemers /leveranciers niet onafhankelijk plaatsvindt (het toekennen van opdrachten aan of bevoordeling van bevriende partijen) of dat er een schijn van belangenverstrengeling ontstaat.	Het risico dat aannemers leveranciers onjuiste informatie verschaffen over onderneming (kredietwaardigheid, producten enz.).			• Er is beleid "Inkoop en aanbesteding", de uitwerking ervan vastgelegd in het inkoop en aanbestedingsprotocol. • In dit protocol is vastgelegd op welke wijze dient te worden aanbesteed. Hierbij is de wijze van aanbesteden afhankelijk van de hoogte van de opdracht. • In het protocol is vastgelegd dat opdrachten niet mogen worden opgeknipt. • In het protocol is aandacht voor de Europese aanbestedingsrichtlijnen. • Bij opdrachten > 25.000 (leveringen en diensten) en > 50.000 (werk) dient vooraf een inkoopstartdocument opgesteld te worden, welke goedgekeurd dient te worden door inkoopadvies. • Bij opdrachten > 50.000 waarbij gebruik gemaakt wordt van de mvo procedure, vindt publicatie plaats, zodat mogelijke andere partijen ook kunnen deelnemen aan de aanbesteding. • Selectie van aannemers vindt plaats o.b.v. vooraf gestelde criteria, (ook screening financiële positie/KvK?) • Er is periodieke steekproefsgewijze interne controle op de naleving van de aanbestedingsregels. • Deugdelijke dossiervorming.
Bestelling	Het risico dat de bestelling van de goederen en of diensten niet onafhankelijk plaatsvindt of dat er een schijn van belangenverstrengeling ontstaat.	Het risico dat een bestelling wordt geplaatst door het onjuist of onvolledig verschaffen van informatie over bijvoorbeeld de onderneming, het product, de kredietwaardigheid of de leveringsvoorwaarden.			• Het autoriseren van betalingen door de daartoe bevoegde functionarissen vloeit voort uit de mandaatregeling: 4 ogen principe bij autorisatie: prestatielevering en betaling. Dit is echter achteraf, maar kan wel leiden tot correctie factuur. Vooraf controle is lastiger.
Gunning	Het risico dat de gunning van opdrachten niet onafhankelijk plaatsvindt (bevoordeling van bevriende partijen) of dat er een schijn van belangenverstrengeling ontstaat.				• Ingediende offertes worden centraal vastgelegd als onderdeel van het inkoopdossier. Het is in de toekomst de bedoeling dat collega's alleen nog een inkoopstartdocument in kunnen vullen middels een sjabloon in JOIN. • Het openen van de inschrijvingen gebeurt digitaal (bijv. via Tendernd) of o.b.v. het vier-ogenprincipe. De prijsopgaven worden vastgelegd in een proces-verbaal. • De onderlinge vergelijking van de ontvangen offertes vindt plaats op basis van objectieve en controleerbare uitgangspunten welke voorafgaand aan de aanbesteding zijn vastgesteld. • De gemeente dient alert te zijn op signalen rondom de procedure van het indienen van de offertes. • Onderhandelingen mogen alleen wanneer er gebruik wordt gemaakt van een enkelvoudige uitnodiging. Bij meervoudig onderhands, nationaal (openbare en niet openbare), en Europese (openbare en niet openbare) mag er absoluut niet onderhandeld worden. • Deugdelijke dossiervorming.
Projectbewaking (realisatie)	Het risico dat de werkzaamheden gedurende de realisatie van een project niet conform afspraken worden uitgevoerd en besluiten niet rechtmatig tot stand komen.				• Planning van de voortgang wordt vooraf vastgelegd. • Voor alle projecten is een opzichter en een projectleider aangesteld. • Er wordt toezicht gehouden. • Gedurende de looptijd van het project worden bouwverslagen gemaakt. • Bouwvergaderingen en/of werkbesprekingen worden zo veel als mogelijk genotuleerd. • Facturen worden geaccordeerd door de PAV-er en budgethouder (projectleider). • Er vindt financiële bewaking van het project plaats tijdens de uitvoering; er is aandacht voor tussentijdse resultaten. • Bij grotere opdrachten vindt regelmatig voortgangscntrole plaats teneinde de facturatievoortgang van het project af te stemmen en eventuele overige (subsidie/ opleverings) voorwaarden.
Meer- en minderwerk	Het risico dat opdrachten (zowel investeringsprojecten als bijvoorbeeld onderhoud) voor meer- en minderwerk niet op juiste gronden en/of ten onrechte worden verstrekt en betaald. (ambtenaar ontvangt deel van in rekening gebracht meerwerk)	Het risico dat opdrachten (zowel investeringsprojecten als bijvoorbeeld onderhoud) voor meer- en minderwerk niet op juiste gronden en/of ten onrechte worden verstrekt en betaald			• Meer-, minderwerk blijkt uit de bouwnotulen (werk) • Meer-, minderwerk wordt schriftelijk onderbouwd met redenen/oorzaken, kan opgenomen worden in aanbesteding. • In geval een aanneemsom het drempelbedrag van een andere aanbestedingsvorm nadert wordt het meerwerk kritisch beschouwd (de vooraf geraamde waarde is echter bepalend voor het bepalen van de aanbestedingsprocedure, maar toch dient hier kritisch naar gekeken dient te worden, bij goede onderbouwing is dit goed uit te leggen) • Er is functiescheiding tussen signalering meer-, minder- of extra werk en opdrachtverstrekking. • Opdrachtverstrekking van meer-, minder- of extra werk vindt altijd schriftelijk plaats. • Opdrachtverstrekking vindt plaats op het juiste niveau, conform het mandaatbesluit. • Afwijkingen van het bestek (extra werk) worden opnieuw aanbesteed.

INKOPEN/CREDITEURENADMINISTRATIE			STRENG	Gemeentebreed/Financiën HRM	
Afboekingen	Het risico dat niet of onjuist geautoriseerde afboekingen plaatsvinden.	Het risico dat onjuiste of onvolledige informatie wordt verstrekt teneinde voor een kwijtschelding/vermindering in aanmerking te komen.			• Er zijn richtlijnen ten aanzien van het afboeken van vorderingen (oninbaar verklaren). • De autorisatie van de afboeking van de vordering vindt plaats door de leidinggevende op basis van onderliggende documentatie.
Beheer crediteuren	Het risico dat informatie in het crediteurenstambestand niet betrouwbaar en niet juist is.				• Voor opvoeren/wijziging van crediteurgegevens in de financiële applicatie zijn altijd twee personen noodzakelijk. De applicatie dwingt dit af.
	Applicatiebeheer heeft te veel rechten, waardoor hij ongeoorloofde mutaties kan verrichten (bijv. wijz. bankrekeningnummer of mutatie in andere gemeente)				• Door de applicatiebeheerder is een formulier ondertekend dat ze niet muteren in applicaties van andere gemeente. • Aan het einde van het jaar integrale controle door IC op gewijzigde bankrekeningnummers door applicatiebeheerder.
Algemeen Inkopen/crediteuren	Het risico dat valse facturen door ambtenaren worden ingediend.	Het risico dat facturen worden gestuurd aan de organisatie waar geen tegenprestatie aan ten grondslag ligt.			• Er is functiescheiding tussen prestatie-akkoord verklaarder, budgethouder, registratie facturen en betaling facturen. • Factuur dient te voldoen aan diverse eisen, zoals KVK-nummer.
	Het risico dat privé-uitgaven ten laste van de organisatie worden gebracht.				• Iedere factuur wordt minimaal volgens het vier-ogenprincipe goedgekeurd.
Betaling en controle	Het risico dat facturen worden betaald waarvoor geen overeenstemming is tussen de factuur en de voor de gemeente geleverde prestaties.				• Er is sprake van functiescheiding tussen controle levering prestatie, autorisatie factuur en registratie binnen het digitale inkoopproces in de financiële applicatie. • Controle op de prestatielevering door een prestatieverklaarder, die niet tevens budgethouder is (vier-ogenprincipe) • De medewerkers van de financiële administratie hebben geen bevoegdheden tot autorisatie van bestellingen, ontvangst goederen/ prestatie en facturen.
Betalingsverkeer	Het risico dat op onrechtmatige wijze gelden aan de bank- en girorekeningen worden onttrokken.				• Functiescheiding aanwezig tussen het klaarzetten van de betaling en de ondertekening/feitelijke betaling. Deze functiescheiding is geïmplementeerd in de automatiseringsomgeving: Kassier en Comptabele, 4 ogen principe. • Factuur zelf dient geaccordeerd te worden door PAV-er en budgetbeheerder, ook hier 4 ogen principe. • Bij afwezigheid (ziekte, vakantie) zijn adequate vervangingsmogelijkheden aanwezig waarbij rekening is gehouden met competenties en functiescheiding. • Er wordt vertrouwelijk omgegaan met wachtwoorden, keycodes/cards.
Loonheffing en sociale lasten, BTW-Compensatiefonds, Omzetbelasting, Overdrachtsbelasting.	Het risico dat onrechtmatige fiscale constructies worden opgezet.				• Fiscale deskundigheid is aanwezig, regelmatig worden cursussen/seminars gevolgd door med. financiën. • Gemaakte keuzes/modellen worden in een vroeg stadium aan de externe fiscalist voorgelegd en/of belastingdienst.
BELASTINGEN			Matig	Publiek en Bestuur	
Belastingen algemeen	Het risico dat het bestand met daarin de op te leggen aanslagen (onjuist) wordt aangepast en hierdoor de belastingopbrengst niet volledig is.	Het risico dat informatie bewust niet, niet tijdig of onjuist wordt doorgegeven, waardoor belastingopbrengst niet volledig is.			• De mutaties in het belastingbestand worden in functiescheiding verwerkt. De applicatie dwingt dit af???? • Er vindt periodiek een verbandscontrole plaats tussen de financiële administratie (belastingopbrengsten) en het belastingkohier. • Er wordt periodiek een onafhankelijke cijferanalyse uitgevoerd op het belastingbestand.
	Het risico dat objecten of belastingplichtigen uit de belastingadministratie worden verwijderd of geblokkeerd en hierdoor de belastingopbrengst niet wordt geïnd en daarmee onvolledig is.				• De mutaties in het objectenbestand worden in functiescheiding verwerkt. De applicatie dwingt dit af. • Er wordt jaarlijks een onafhankelijke cijferanalyse uitgevoerd op het belastingbestand. • Periodiek wordt een rapportage vervaardigd met verwijderde objecten. Deze rapportage wordt steekproefsgewijs gecontroleerd.
	Het risico dat belastingaanslagen worden kwijtgescholden/verlaagd zonder geldige redenen en hierdoor de belastingopbrengst niet volledig is.	Onjuiste of onvolledige aanvragen voor kwijtschelding of vermindering indienen door het verstrekken van verkeerde of onvolledige informatie.			• Er zijn richtlijnen ten aanzien van het kwijtschelden van belastingsschulden. • Autorisatie kwijtschelding altijd door andere functionaris op basis van onderliggende documentatie (vier-ogen-principe).
Onroerendezaakbelasting (OZB)	Het risico dat de WOZ-waarde te laag wordt vastgesteld en/of te laag in de applicatie wordt geregistreerd, waardoor de belastingopbrengst te laag is.				• Mutaties in het belastingbestand worden in functiescheiding verwerkt. • Wijzigingen in de WOZ-waarde worden aan de hand van taxatieverslagen doorgevoerd • Er wordt periodiek een onafhankelijke interne en externe controle (Waarderingskamer) uitgevoerd op de juistheid van de geregistreerde waarde met behulp van het onderliggende taxatieverslag. • Het bepalen van de WOZ-waarde gebeurt door een functionaris welke onafhankelijk is van de registrerende functie in de belastingadministratie. • Er vindt onderlinge vergelijking plaats met gelijksoortige woningen in de gemeente. • Er wordt gewerkt met een taxateur die voldoet aan de gestelde vakbekwaamheidseisen
Rioolheffing	Het risico dat bij een belastingaanslag ten onrechte vermindering plaats zal vinden en hierdoor de belastingopbrengst niet volledig is.				• Er wordt een periodieke onafhankelijke cijferanalyse uitgevoerd op de geregistreerde aansluitingen. • De volgende verbandscontrole wordt uitgevoerd: Totaal aantal aansluitingen volgens opgave derde * door het management vastgesteld tarief = opbrengst rioolheffing. Dit bedrag wordt aangesloten met gefactureerde opbrengst rioolheffing. • Autorisatie kwijtschelding altijd door andere functionaris op basis van onderliggende documentatie. (vier-ogen principe)
Toeristenbelasting	Het risico dat niet alle overnachtingen worden aangeslagen en hierdoor de belastingopbrengst niet volledig is.	Het risico dat de opgegeven overnachtingsgegevens niet volledig zijn en hierdoor de belastingopbrengst niet volledig is.			• n.t.b.
Hondenbelasting	Het risico dat niet het volledig aantal honden wordt aangeslagen en hierdoor de belastingopbrengst niet volledig is.	Het risico dat het aantal opgegeven aantal honden niet volledig is en hierdoor de belastingopbrengst niet volledig is.			• n.t.b.

VERGUNNINGEN			STRENG	VVTH	
Vergunningverlening: • APV • Evenementenvergunning • Exploitatievergunning horeca • Drank- en horecavergunning • Kansspelvergunning • Kapvergunning • Omgevingsvergunning • Parkeervergunning • Inritvergunning	Het risico dat een vergunning of onjuiste vergunning wordt afgegeven terwijl niet is voldaan aan de wettelijke/gemeentelijke eisen.	Het risico dat bij een aanvraag voor een vergunning onjuiste of onvolledige informatie wordt verstrekt.			• Een aanlevering door een professional kan worden getoetst: ongeveer 1 op 3 valt in toetsing en kan er mogelijk een gele of rode kaart worden gegeven als aanvraag niet voldoet. Dit beperkt de risico's van onjuiste aanvraag. • Vergunningverlening vindt plaats door meerdere mensen (vergunningverlener en juridisch med, waardoor afgifte onjuiste vergunning klein/ niet mogelijk is • Bibobbeleid, wordt ververst. Zie onderdeel Ondernijning. In de gemeente Staphorst wordt de Wet Bibob al ingezet bij de drank en horecawet en ten aanzien van seksinrichtingen. In district IJsselland is een voorstel gedaan voor een actualisatie van het Bibob-beleid. In dit voorstel worden mogelijkheden benoemd om het Bibob-beleid op onderdelen uit te breiden
	Het risico dat de verschuldigde leges bewust niet of te laag worden opgelegd (bevriende partijen/personen)				• Maandelijks vindt er controle plaats op lijstwerk opgelegde leges door belastingen door baliemedewerkers vergunningverlening. • Bevriende of bekende relaties worden niet door een collega vergunningsverlener verwerkt (denk aan K. Boer als professional, dochter ervan getrouwd met zoon vergunningverlener)
BURGERZAKEN			GEEN	Publiek en Bestuur	
Leges publiekszaken, waaronder: Huwelijk/ Reisdocumenten/ Identiteitskaart, Rijbewijs Overige publiekszaken	Het risico dat de verschuldigde secretarieleges niet of te laag worden opgelegd/verantwoord.				• Aantal verstrekte documenten uit kassysteem moet overeenkomen met de nota van de leverancier • Omzetstaat moet maandelijks aansluiten met tussenrekening kas (aantal x tarief = opbrengst)
	Het risico dat paspoorten, id, kaarten aan personen worden verstrekt, zonder achterliggende documentatie. Zie ook ondernijning.	Het aanleveren van onjuiste documenten met als doel het verkrijgen van een ID kaart, paspoort. Zie ook ondernijning.			• Correct gevulde BRP (mutaties worden gecontroleerd door een 2^e persoon, maandelijkse BCM-run wordt gecontroleerd en verbeterd) • Processen zijn opgesteld, jaarlijks vindt zelfevaluatie plaats. • Iedereen moet zich legitimeren, bij 1^e aanvraag wordt uitgebreid onderzoek verricht. • Voor buitenlandse documenten wordt aparte programmatuur ingezet.
	Het risico dat gelden onttrokken worden aan de kas burgerzaken.				• Omzetstaat moet maandelijks aansluiten met tussenrekening kas (aantal x tarief = opbrengst) • Maandelijkse kascontrole door Financiën.
	Het risico dat transacties niet op de kassa worden aangeslagen, waardoor niet voor alle verstrekte documenten opbrengsten worden verantwoord c.q. niet alle ontvangsten in de kas worden verantwoord				• Omzetstaat moet maandelijks aansluiten met tussenrekening kas (aantal x tarief = opbrengst) • Aantal verstrekte documenten uit kassysteem moet overeenkomen met de nota van de leverancier
	Het onttrekken van waardedocumenten aan de voorraad (kan in de vorm van diefstal	Het onttrekken van waardedocumenten aan de voorraad (kan in de vorm van diefstal)			• Bewaring documenten in afgesloten kluis (dagkluis en nachtkluis). • Functiescheiding tussen behandelen en scannen (maar aanvrager en uitreiker is wel dezelfde, niet geheel functiescheiding) • Bij uitreiking (1e persoon) altijd controle op daadwerkelijke uitreiking (in system) door • Bij onttrekking klopt voorraadadministratie niet meer (zie hierboven), echter ontdekking ervan is te laat.
	Het risico dat ambtenaren vertrouwelijke/beschermd informatie verstrekken aan onbevoegde partijen/individuen.	Het risico dat onbevoegde partijen/individuen zich vertrouwelijke/beschermd informatie toe- eigenen.			• Zie algemene beheersmaatregelen (waaronder gedragscode, ambtseed, integriteit) • Rapportage/ Controle Suwinet
BEGRAAFRECHTEN			GEEN	Publiek en Bestuur	
Leges begraafrechten	Het risico dat verschuldigde begraafrechten niet of te laag worden opgelegd				• Aansluiting begraafplaatsenadministratie en ontvangen leges (aantal x tarief)
HUUR- EN OVERIGE OPBRENGSTEN			MATIG	Gemeentebreed/ Financiën HRM	
Opbrengsten verhuur, bijvoorbeeld sportaccommodaties, dienstencentrum, maar ook eigen woning, politiebureau enz.	Het risico dat huuropbrengsten niet of te laag worden ontvangen en/of verantwoord bij kortdurende verhuur sporthal bijv. wel verhuren voor x aantal huur, maar geen nota versturen).	Het risico dat gebruik wordt gemaakt van accommodaties zonder dat hiervoor (volledig) wordt betaald (eventueel zelfs doorverhuren)			Langdurig verhuur: • Er is een deugdelijke registratie van het aantal objecten dat wordt verhuurd. • De huurprijzen worden jaarlijks door het bevoegd gezag vastgesteld en schriftelijk kenbaar gemaakt. • Er is functiescheiding tussen de ambtenaar die de huurcontracten opstelt en de ambtenaar die factureert. Kortdurende verhuur: • •
Opbrengsten marktgelden	Het risico dat opbrengsten uit marktgelden niet of te laag worden ontvangen en/of verantwoord.	Het risico dat bedrijven op de markt gaan staan, zonder medeweten van de gemeente.			• n.t.b.
PERSONEEL EN SALARISADMINISTRATIE			MATIG	Financiën HRM	
Algemeen					• Er is een vastgesteld integriteitsbeleid. • Een gedragscode voor medewerkers. • Aanwezigheid van een klokkenluidersregeling. • De ambtseed/ambtsbelofte wordt afgenomen. • Er is beleid ten aanzien van het vervullen van nevenfuncties en nevenwerkzaamheden, o.a. inventarisatie hiervan. • (Integriteits)screening personeel bij indiensttreding. • Er is zowel een interne als een externe vertrouwenspersoon aangewezen.

Personeels- en salarisadministratie	Het risico dat in de personeels- en salarisadministratie personen zijn opgenomen die niet in dienst zijn.				• Deugdelijke dossiervorming. • Controle door VIC op nieuwe medewerkers/medewerkers uit dienst. • Nieuwe medewerkers kunnen alleen in functiescheiding in de salarisadministratie worden opgenomen • Invoer van nieuwe medewerkers kan alleen op basis van een onderliggend persoonsdossier (documentatie van o.a. arbeidsvoorwaardengesprek) met daarin een door de leidinggevende ondertekend aanstellingsbesluit. (Medewerker solliciteert op functie, arbeidsvoorwaarden worden door med salarisadm. opgesteld, verwerking in salarisadministratie door andere med, team financiën controleert de nieuwe medewerkers aan de hand van het hele arbeidsvoorwaardenpakket. Deze wordt meegestuurd met de controle).
	Het risico dat salaris te hoog wordt uitbetaald (hoger of meer uren dan in arbeidsvoorwaarden is opgenomen				• Controle door VIC op maandelijks vast salaris • 4 ogen principe, waarbij mutaties in salaris gecontroleerd worden med Financiën: (HR Adviseur doet arbeidsvoorwaardengesprek. HR Medewerker doet opmaak van arbeidsvoorwaarden. Salarisadministratie doet plaatsing in formatieboek, welke in overéénstemming moet zijn met de ruimte in het formatieboek en verwerking salarissen: controle door team Financiën)
	Het risico dat een betaalbatch met salarisbetalingen wordt aangepast				• 4 ogen principe, waarbij betaalbatch wordt gecontroleerd door med Financiën (betaalbestanden worden gestuurd naar HR Adviseur, HR Medewerker en vervolgens controle van betaalbatch SEPA- bestand door team Financiën). Er is dus altijd controle door Financiën, dit kan ook achteraf, nadat betaling al heeft plaatsgevonden, systeem dwingt niet af dat voor betaling extra vink gezet moet worden.
Onkostenvergoedingen	Het risico dat niet-gemaakte kosten worden gedeclareerd en/ of het risico dat privé-uitgaven worden gedeclareerd.				• Declaraties worden in geautomatiseerd systeem You Force verwerkt, waarbij - Declaraties moeten zijn voorzien van originele bewijzen. - De leidinggevende tekent de declaratie voor akkoord en daarna fiatteert de salarisadministratie; - Declaraties van leidinggevendens worden door een hogere geleding gecontroleerd en geautoriseerd: (Managers worden gecontroleerd door secretaris, Secretaris wordt gecontroleerd door burgemeester, Burgemeester wordt gecontroleerd door secretaris, Wethouders worden gecontroleerd door secretaris, Griffie wordt gecontroleerd door secretaris). - Alle declaraties worden gecontroleerd door salarisadministratie op correctheid van aanleveren.
Faciliteiten	Gemeentelijke medewerkers voeren werkzaamheden voor privé situaties met gemeentelijke faciliteiten of in gemeentelijke werktijd: - Gebruik kantoorartikelen - Gebruik computerapp - Gebruik vervoermiddelen - Gebruik tankpas? - Bloemen voor eigen gebruik				• Zie algemene beheersmaatregelen (waaronder gedragscode, ambtseed)
SOCIAAL DOMEIN			STRENG	Beleid/Uitvoering Samenleving	•
Algemeen		Het risico dat Intimidatie of fysiek geweld tijdens huisbezoeken leidt tot het verkrijgen van een voorziening of uitkering.			• Er is een vastgesteld veiligheidsprotocol met op donderdagavond nu bewaking in pand en overdag sprake van standby team. • Er is een veiligheidsprotocol, waarin opgenomen procedure voor grensoverschrijdend of ongewenst gedrag bij huisbezoeken. • Bewustwording voor medewerkers.
Participatie	Het risico dat een uitkering wordt toegekend aan een niet rechthebbende (denk aan opvoeren fictief persoon/bankreknr) of een te hoge uitkering aan een rechthebbende (bekende).	Het risico dat onjuiste of onvolledige informatie wordt verstrekt (bijvoorbeeld over woonsituatie, leeftijd, werk) waardoor ten onrechte of een te hoge uitkering wordt toegekend.			• Er is sprake van 1 op 1 toetsing: Elk besluit wordt getoetst door een collega (wordt ook afgedwongen door systeem, doorfasering werkproces als een stap is afgewerkt) • Wijzigingen met financiële gevolgen moeten worden gefiatteerd door een andere medewerker. • Er is een automatische koppeling tussen GWS en financiële pakket, waardoor uitkeringen 1 op 1 doorgesluisd worden naar financiën. • Er is een koppeling tussen GWS en de basisadministratie (Civision Makelaar) van burgerzaken, waardoor overlijden/verhuizingen direct wordenesignaleerd. • Maandelijks inleveren Inkomstenformulier van klanten met inkomen, waardoor cliënt gevolgd wordt; • Splitsing van rollen voor bijstandsconsulent en re-integratieconsulent, waar bij 1e aanmelding van bijstandsklant een duidelijke rol is voor re-integratieconsulent (controle aan de poort) • Gebruik maken van sociaal rechercheur; • Inkomensgegevens controleren middels Suwinet en Inlichtingenbureau; • Gebruik maken van kennis van andere gemeente (Zwolle) en diverse kennissystemen • Steekproef door VIC
	Het gebruik van de pinpassen voor beperkte uitgaven Vluchtelingen Oekraïne, Soedan of statushouders voor privébetalingen.				• Inleveren bonnetjes • Kasboek bijhouden op locatie • Aansluiting uitgaven met grootboek. • Steekproef op uitgaven door VIC - Regulier integriteitsbeleid enz. enz.

Wmo	Het risico dat Wmo wordt toegekend aan niet-rechthebbenden (fictieve naam/bankrek nr.) of een te hoge voorziening aan een rechthebbende (meer uren verstrekken dan nodig aan bevriende relaties)	Het risico dat onjuiste of onvolledige informatie wordt verstrekt (bijvoorbeeld over beperkingen, familie, e.d.) waardoor ten onrechte of een te hoge Wmo-uitkering wordt toegekend.			• Voorzieningen worden op cliëntnivo geboekt, • Er dient eigen bijdrage betaald te worden, bij onjuiste voorziening trekt client aan de bel. • Er is sprake van 1 op 1 toetsing: Elk besluit wordt getoetst door een collega: voldoende functiescheiding. • Wijzigingen met financiële gevolgen moeten worden gefiatteerd door een andere med. • Er vinden hercontroles plaats met als extra dat na 3 mnd. na 1e aanvraag een controle/ evaluatie plaatsvindt • Mogelijkheid tot huisbezoeken. • Steekproef door VIC
		Het risico dat declaraties door zorgleveranciers worden ingediend, waar geen prestatie tegenover staat: wel uren declareren, geen zorg leveren, minder zorg leveren dan gedeclareerd of wel zorg leveren, maar door minder gekwalificeerd personeel (is goedkoper voor leverancier)			• Declaraties worden ingediend middels automatisch berichtenverkeer, hierbij controle op prijs, aantal en periode enz. • Controle middels productieverantwoordingen en controleverklaringen na afloop van het jaar. • Na 3 mnd. heronderzoek i.v.m. toegekende zorg: is dit voldoende, wordt er geleverd conform afspraken. • Contractbeheer • Accountgesprekken worden gevoerd.
Jeugdhulp	Het risico dat Jeugdhulp wordt toegekend aan niet-rechthebbenden of een te hoge voorziening aan een rechthebbende (meer uren verstrekken dan nodig, bevriende relatie)	Het risico dat onjuiste of onvolledige informatie wordt verstrekt door cliënt (bijv. beperkingen) waardoor ten onrechte of een Jeugd-uitkering wordt toegekend.			• Dossier wordt aangemaakt vanuit de GBA, deze is leidend. • Er zijn duidelijke richtlijnen opgesteld waaraan de aanvrager dient te voldoen. • Er is functiescheiding aanwezig tussen ontvangst/registratie/rapportage/beschikken • Dossievorming, met regelmatige evaluatiemomenten. • Steekproef door VIC
		Het risico dat declaraties door zorgleveranciers worden ingediend, waar geen prestatie tegenover staat			• Declaraties worden ingediend middels automatisch berichtenverkeer, hierbij controle op prijs, aantal en periode enz. • Controle middels productieverantwoordingen en controleverklaringen na afloop van het jaar door RSJ. • Evaluaties geleverde zorg. • Contractbeheer • Gebruik maken van Ervaringswijzer
Inburgering					• n.t.b.
LEERLINGENVERVOER			MATIG	Uitvoering Samenleving	
Aanvraag/Uitbetaling	Het risico dat leerlingenvervoer wordt toegekend aan niet-rechthebbenden.	Het risico dat onjuiste onvolledige informatie wordt verstrekt teneinde voor leerlingenvervoer in aanmerking te komen.			• Aanvraag via standaardformulier, koppeling met systeem van JVS • Ouders moeten een uitdraai van de belasting overleggen als blijkt dat hun inkomen lager is. Uitzonderingen zijn de nieuwkomers etc. die hier net zijn die kunnen dat niet overleggen maar als dit voorkomt dan navraag bij Soza
	Het risico dat eigen bijdragen (op basis van drempelbedrag) niet of te laag worden ontvangen. (bewust geen invorderingsnota sturen)	Het risico dat onjuiste onvolledige informatie wordt verstrekt (bijvoorbeeld over de hoogte van het inkomen) waardoor een te lage eigen bijdrage wordt betaald.			• Begin schooljaar worden de brieven voor mensen die eigen bijdrage moeten betalen doorgestuurd naar financiën. Momenteel zijn er ouders die in delen betalen. Mocht iets niet goed gaan dan neemt financiën contact hierover op.
SUBSIDIEVERLENING			STRENG	Beleid Samenleving	
Aanvraag/Verlening	Het risico dat (te hoge) subsidies worden verstrekt waarbij een ambtenaar of bestuurder privébelangen heeft, bijvoorbeeld: • doorbetaling aan ambtenaar, bestuurder en/of relaties; • bevoordeling van organisaties waarbij een ambtenaar/bestuurder belang of privévoordeel heeft.	Het risico dat onjuiste of onvolledige informatie wordt verstrekt teneinde voor subsidies in aanmerking te komen.			• Er ligt een duidelijke subsidieverordening aan ten grondslag, welke vastgesteld is door de Raad. • Er is één subsidieregeling vastgesteld. • Afsluiten van subsidieoveréénkomsten met partijen. • Er is functiescheiding tussen behandeling, toekenning, registratie toegekende subsidie, besluitvorming, uitbetaling, verantwoording en def vaststelling: betrokken zijn afdelingsmanager, financieel adviseur, beleidsmedewerker, maar ook Pav-er/Budgetbeheerder voor akkoordverklaring facturen. • Dit in relatie tot vastgestelde mandaatregeling. • Zie algemene beheersmaatregelen (waaronder gedragscode, ambtseed) • Leidraad accountgesprekken opgesteld.
	Het risico dat subsidievoorwaarden niet worden nageleefd en/of subsidies onrechtmatig worden verstrekt.				• Zie hierboven
	Het risico dat ambtshalve een subsidie wordt vastgesteld (bijv. bij het niet verstrekken van verantwoording/ jaarcijfers).				• Zie algemene beheersmaatregelen personeel en College (waaronder gedragscode, ambtseed). • Zorgdragen voor voldoende functiescheiding bij deze besluitvorming. (bijv. apart b&w besluit? Staat niet zo expliciet benoemd in verordening, art 16 lid 2)
BEHEER ALGEMEEN			STRENG	IM, Proces en Control	
Beheer IT-omgeving	Het risico dat het netwerk en/of applicaties voor onbevoegden toegankelijk is en/of dat onbevoegden wijzigingen aanbrengen in het netwerk en/ of de applicaties.	Het risico dat derden onbevoegd toegang verkrijgen tot het netwerk, applicaties, gegevens van de gemeente.			• Er is een afsluitbare serverruimte. • Er is beveiliging van het netwerk, beheer netwerk, gebruikers en wachtwoordbeheer. • Er is toegangsbeveiliging van het netwerk intern: periodiek wordt vastgesteld dat vertrokken personeel geen toegang meer heeft tot netwerk en applicaties. • Er is toegangsbeveiliging van het netwerk extern: maatregelen die voorkomen dat via (externe) internetverbinding toegang kan worden verkregen met bedrijfsinformatie. • Er is logging van mislukte pogingen tot verkrijgen toegang tot systeem. • Rolgebaseerde bevoegdheden zijn toegewezen qua beheer van bevoegdheden. • Op onbeheerde werkplekken is sprake van schermbeveiliging met een wachtwoord.
Beheer systemen	Onbevoegd gebruik maken van vertrouwelijke informatie/ persoonsgegevens uit gemeentelijke systemen, waaronder de BRP en SUWI-net				• Zie algemene beheersmaatregelen (waaronder gedragscode, ambtseed) • Rapportage/ Controle Suwinet
Verzekeringen	Het risico dat schade onjuist en/of ten onrechte wordt gedeclareerd.				• n.t.b.

ONDERMIJNING			MATIG		
	Verstrekken van een vergunning aan malafide ondernemers/ inwoner; Vervalsen van belangrijke documenten/ paspoorten;	Criminelen/ malafide ondernemers maken voor illegale activiteiten gebruik van legale diensten van de gemeente.			• Bibob beleid, preventieve bestuursmaatregel (bezig met vernieuwen) • In de gemeente Staphorst wordt de Wet Bibob al ingezet bij de drank en horecawet en ten aanzien van seksinrichtingen. In district IJsselland is een voorstel gedaan voor een actualisatie van het Bibob-beleid. In dit voorstel worden mogelijkheden benoemd om het Bibob-beleid op onderdelen uit te breiden • Inzet op bewustwording medewerkers (voorbeeld: uitvoeren weerbaarheidsscan door het RIECg • Integriteitsverklaring/ VOG bij aanstelling nieuwe medewerkers • Gedragscode Integriteit politieke ambtsdragers gemeente Staphorst • Ondernijningsartikelen APV • Aangesloten bij Meld Misdaad Anoniem waar signalen aangaande ondermijnende criminaliteit gemeld kunnen worden • Voornemen in 2023: inrichten lokaal ondernijningsoverleg met sleutelfunctionarissen
HUIDIGE ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN			MATIG		
	De stijgende energieprijzen en of inflatie kunnen ertoe leiden dat medewerkers financieel in de knoei komen en “mogelijkheden zoeken” tot extra inkomsten.	De stijgende energieprijzen en of inflatie kunnen ertoe leiden dat burgers en bedrijven financieel in de knoei komen en “mogelijkheden zoeken” tot extra inkomsten (onterechte uitkering, of subsidie, aanvragen,			• n.t.b.
PRIVACYBEHEER /INFORMATIEMANAGEMENT			STRENG	IM, Proces en Control	•
	Onjuist gebruik van privacygegevens/lekken van vertrouwelijke informatie/persoonsgegevens, waardoor sprake kan zijn van identificatiefraude	Het risico dat foutieve gegevens worden aangeleverd, waardoor Identiteitsfraude kan plaatsvinden			• Algemene verordening Gegevensbescherming • Verwerkersregister
	Onjuist gebruik van informatiebeveiliging, waardoor derden de mogelijkheid krijgen tot informatie die niet voor hen besteed zijn				• Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO • Uitgewerkt in het gemeentelijke informatiebeveiligingsbeleid.
GRONDEXPLOITATIE: GRONDAANKOPEN EN VERKOPEN			MATIG	Omgevingsbeleid	
Grondverkoop	Het risico dat het verkopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt of tegen een te lage prijs verkocht worden (bevoordeling van bevriende partijen) of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat.	Het risico dat onjuiste of onvolledige informatie wordt verstrekt teneinde voor een grondpositie in aanmerking te komen.			• Grondexploitatieopzet is vastgesteld door de Raad. • Verkooprijzen worden door de Raad vastgesteld en gepubliceerd (grondprijzenbrief). • Bestemmingsplannen worden door de Raad vastgesteld. • Verkoopbesluit wordt door het College of gemandateerde vastgesteld. • Verkopen vinden plaats via een notariskantoor. • Verkoopwaarde wordt occasioneel getaxeerd door taxateur welke onafhankelijk is van de makelaar. • Het taxatierapport is in de meeste gevallen niet ouder dan één jaar. • Vier-ogenprincipe (onderhandelingen door 2 of meer personen namens gemeente) ter voorkoming van o.a. ABC-constructies. • Het Bureau Bevordering Integriteit Beoordeling door Openbaar Bestuur (BIBOB) kan worden geraadpleegd. • Goede dossiervorming. • De identiteit koper wordt vastgesteld (ter voorkoming van o.a. ABC-constructies).
Grondaankopen	Het risico dat het aankopen van grond/grondposities niet onafhankelijk plaatsvindt (bevoordeling van bevriende partijen) of dat een schijn van afhankelijkheid ontstaat.	Het risico dat valse schonegrondverklaringen worden overgelegd.			• Grondexploitatieopzet is vastgesteld door de Raad. • Bestemmingsplannen worden door de Raad vastgesteld. • Aankoopbesluit wordt door het College vastgesteld en worden doorlopend genummerd en vastgelegd. • Aankopen vinden plaats via gerenommeerde notaris(sen). • Aankoopwaarde wordt occasioneel getaxeerd door taxateur welke onafhankelijk is van de makelaar. • Het taxatierapport is in de meeste gevallen niet ouder dan één jaar. • De identiteit verkoper wordt vastgesteld (ter voorkoming van o.a. ABC-constructies). • Vier-ogenprincipe (onderhandelingen door 2 of meer personen namens gemeente) ter voorkoming van o.a. ABC-constructies. • Het Bureau Bevordering Integriteit Beoordeling door Openbaar Bestuur (BIBOB) kan worden geraadpleegd. • Schonegrondverklaringen worden bij gerenommeerde adviesbureaus opgevraagd. • Goede dossiervorming.
Onderhandenwerk	Het risico dat de mogelijke verwachte verliezen op onderhandenwerk posities niet tijdig zichtbaar worden gemaakt.				• Exploitatieopzetten worden jaarlijks geactualiseerd. • Er is onafhankelijke controle op exploitatieopzetten. • Er is functiescheiding tussen financiële administratie/planeconomen en berekening exploitaties. • Er is periodieke toetsing op prognoses door?????
Planontwikkeling	Het risico dat bij de planontwikkeling wordt gekozen voor een suboptimale en/of niet- onafhankelijke invulling.				• Grondexploitatieopzet is vastgesteld door de Raad. • Bestemmingsplannen worden door de Raad vastgesteld. • Gerenommeerde planologisch adviesbureau worden ingeschakeld. • Er wordt gewerkt met doorgerekende scenario's, waaronder risico-inventarisatie en beheersmaatregelen op de financiële component.
TREASURY			MATIG	Financiën HRM	
Treasurybeleid	Het risico van ongewenste speculatie, innemen van gevaarlijke risicoposities; niet afsluiten van overeenkomsten tegen de meest gunstige condities.				• Vastgesteld treasurystatuut. • Overwegingen over keuzes in het beleid blijken uit besluitdocumenten. • Het is niet toegestaan (beleid) risicovolle producten (zoals bijvoorbeeld derivaten) aan te trekken. • Treasurybeleid is vastgesteld door het College en de Raad. • Er is een liquiditeitsbegroting. • Er vindt een periodieke rapportage plaats over de resultaten en een evaluatie hiervan. • Er vindt een controle plaats op naleving van de Wet Fido.

Aantrekken van geldleningen	Het risico dat het aantrekken van leningen niet onafhankelijk plaatsvindt.				• Uitgangspunten en randvoorwaarden zijn benoemd in het treasurystatuut en liquiditeitsbegroting. • Procedure offerteaanvraag is vastgelegd. • Er vindt periodieke rapportage plaats op de activiteiten. • Functiescheiding aanwezig tussen aanvrager en beslisser. • Deugdelijke dossiervorming.
Uitzetten van gelden	Het risico dat het uitzetten van leningen niet onafhankelijk plaatsvindt.	Het risico dat onjuiste of onvolledige informatie wordt verstrekt teneinde voor een lening in aanmerking te komen.			• n.t.b.
Cashmanagement	Het risico dat op onrechtmatige wijze (contant)geld wordt onttrokken aan de gemeente.				• Er is vastgesteld dat bevoegdheden volgens interne procedures in overeenstemming zijn met bevoegdheden in het systeem van digitale financiering. • De medewerker Treasury heeft geen betaalmogelijkheden. • Deugdelijke dossiervorming.
FINANCIËN			MATIG	Financiën HRM	•
Rapportering	Het risico dat in de verslaggeving/ budgetten (extern en intern) bewust aanpassingen plaatsvinden om prestatiecijfers, afrekeningen etc. te beïnvloeden.				• Er is functiescheiding tussen het opstellen van de rapportages en interne controle (Planning&Control). • Een analyse van afwijkingen vindt plaats ten opzichte van onder andere jaarbudgetten, cumulatieve voortgang gerealiseerde kosten en prognose ontwikkelrichting. • Onder andere het management toetst plausibiliteit en juistheid, volledigheid. • Het bestuur stelt vast.
Voorzieningen	Het niet vormen van voorzieningen waar dit op grond van de verslaggevingsvoorschriften wel verplicht is (bijvoorbeeld niet-bestede doeluitkeringen of concrete risico's/claims) teneinde het resultaat hiermee te beïnvloeden.				• Er is een deugdelijke risicoanalyse. • Toetsing risicoanalyse vindt o.a. plaats door de Controller. • Er is een verbandscontrole op de ontvangen doeluitkeringen en de bestedingen hierop. • Er is interne controle op de onderbouwing van de voorziening.
	Het vormen/aanhouden van voorzieningen die niet noodzakelijk/verplicht zijn teneinde het resultaat hiermee te beïnvloeden.				• Voorzieningen dienen te zijn onderbouwd met oorzaak en financiële gevolgen. • Er is sprake van interne controle op de onderbouwing van de voorziening.

